

NOVOMEŠKI SPOMINI

JOSIP WESTER

II. Profesorska doba (1900—1902)

Ko sem bil odslužil prostovoljsko leto pri 27. pešpolku, sem jeseni l. 1899 nastopil službo kot začasni učitelj na deželni gimnaziji v Ptuju. Življenje v tem takrat nemškutarskem mestu za slovenskega inteligenta ni bilo nič kaj prijetno. V učiteljskem zboru sta bila razen mene še dva Slovenci: prof. Martin Cilenšek, znani prirodopisni pisatelj, in katehet Ferd. Majcen. Vsi ostali profesorji pa so bili Nemci, kakor je bil tudi učni jezik na gimnaziji nemški. Slovenščina je bila obvezna samo za učence slovenske narodnosti, medtem ko je bila za Nemce, ki jih je poučeval prof. Majcen, neobvezen predmet. Poučeval sem tudi neobvezno telovadbo.

Z večino nemških kolegov sem se dobro sporazumeval. Ravnatelj Gubo, trd Nemeec, pa me je kot učitelja slovenščine imel posebno na pazki. Tega sem se zlasti živo zavedel, ko je po pregledu pismenih izdelkov na konferenci prikazal kot hud pogršek, da sem učencu, ki je v svoji nalogi opisal dogodek, kako so Nemci motili neko sokolsko prireditev, in je te motilce bolj grobo ošibal, ocenil to nalogo samo kot »nezadostno«, nisem pa učenca še prijavil, da bi ga naj bili še disciplinsko kaznovali. Ta dožitek mi je delo na tej šoli hudo omrzil. Kmalu nato je prišla odrešitev. Na neki veselici v mariborskem Narodnem domu mi je deželni odbornik poslanec Robič zaupno povedal, da bom dobil zaprošeno službo v Novem mestu. In res je malo dni potem došel odlok naučnega ministertva, da sem imenovan za pravega učitelja na novomeški gimnaziji. V Ptuju bi se ne bil mogel udomačiti. Zato mi je bilo slovo kaj lahko, tem bolj, ker se mi je izpolnila želja, da bi prišel v bolj domače, kranjsko okolje, in to celo v Novo mesto, ki se mi je bilo že v deških letih priljubilo.

Na novomeški gimnaziji je dotlej poučeval slovenščino v višjih razredih prof. Ivan Polanec. To službo je bil nastopil l. 1872 in je deloval na zavodu polnih 27 let. Umrl je dne 10. septembra 1899. Zglasil sem se bil za razpisano učno mesto in ga tudi dobil, tako da sem nastopil službo dne 1. marca 1900.

Prispel sem v Novo mesto z vlakom na pustni torek dne 27. februarja popoldne. Na kolodvoru me je pričakal prof. Vadnjal, prijatelj mi že izza graških visokošolskih

let. Prvi vtiski v mestu so mi zbudili mešano počutje: po glavni cesti na Vratih se je pomikal sprevod našemljenih pustovalcev v spremstvu hreščečih muzikantov. Novomeški pustni »korzo« je bilo torej prvo, kar me je doletelo pri vhodu v mesto.

Najprej sem se nastanil pri Štemburju v Kandiji, saj je bila njegova gostilna na najboljšem glasu. Tu sem se seznanil neki večer s pisateljem Ivanom Pucljem, ki se je bil nalašč pripeljal v Novo mesto, da bi prisostvoval justifikaciji cigana Helda. Čudno se mi je zdelo, da ga tolikanj mika ta usmrtitev, in pojasnil mi je, da ga kot pisatelja zanima videti obsojenca na njegovi poslednji poti, češ da mu utegne to nuditi motiv za kako povest. Tudi meni je Štembur, takrat šmihelski župan, ponudil vstopnico za na morišče. Žal mi je bilo, da sem šel gledat ta odurni srednjeveški prizor. Zdaj obešenec, prej pa pustne šeme — vse to sem smatral za zlovesče avspicije svoje druge novomeške dobe.

Gimnazija je bila takrat še v starem poslopju zraven frančiškanske cerkve. Ravnatelj dr. Detela me je, ko sem se javil za nastop službe, prijazno sprejel. Dotlej sem

Poslopje stare novomeške gimnazije

ga poznal le po njegovih leposlovnih spisih. Pogovarjala sva se samo slovenski, čeprav je bil uradni jezik nemški. V učiteljskem zboru sem našel le malo znancev: razen vrstnikov prof. Fr. Vadnjala in suplentov dr. Vlad. Herleta in dr. Mat. Potočnika še svojega nekdanjega učitelja na ljubljanski gimnaziji prof. Fr. Jeraja.

Učni prostori so bili v 1. in 2. nadstropju, medtem ko je v pritličju bila še vedno deška osnovna šola. Učiteljska zbornica je imela dve sobi, v eni teh je bila nameščena učiteljska knjižnica, dokaj dobro opremljena s klasičnimi in znanstvenimi deli, imela je tudi več spisov starejšega slovenskega slovstva, med njimi celo popolno Dalmatinovo biblijo. — Učni jezik v nižjih razredih je bil slovenski razen v grščini, ki smo jo poučevali še v nemškem jeziku, v višjih razredih pa nemški razen v slovenščini. Konference so se opravljale v nemškem jeziku, tudi tiskano letno poročilo »Jahresbericht« je bilo nemško.

Vsa tri leta sem poučeval v nižjih razredih slovenščino, latinščino, grščino in nemščino, eno leto tudi geografijo, v višjih razredih pa slovenščino. Kot za telovadbo usposobljenemu učitelju mi je pripadel tudi ta pouk, ki se je kot neobvezen vršil

v treh oddelkih. Ker v šolskem posloplju ni bilo ne telovadnice — še dvorišča ni bilo —, smo telovadili v dvorani, v nekdanji cerkvi kapucinskega samostana poleg pošte. Ta mračni prostor je bil za telovadnico skrajno neprimeren, saj se ni dal ne dobro zračiti ne zadostno čistiti. Zato sem za poletenski čas uvedel telovadbo na prostem — na trati pod kapelico Božjega groba na Grmu. Lastnik te parcele tiskarnar Jan. Krajec je dal ta prostor gimnaziji brezplačno na uporabo. Tu je bilo dokaj ugodno torišče za redovne in proste vaje, tudi za igre; za orodne vaje pa sem dal postaviti ogredje za drog in bradljo. — Tisti čas so bili na srednjih šolah uvedli t. im. mladinske igre. Tako smo nekaterikrat odkorakali v mestno okolico (v Portov gozd ali v Ragov log). Da je bil pohod strumnejši, smo si nabavili rog in boben. Ljudje so kar postajali, kadar je četa učencev v spremstvu trobentača in bobnarja korakala skozi mesto.

Ko je bil neki večer v trdi zimi l. 1901 izbruhnil na strmi Kapiteljski ulici nevaren požar, sva s tovarišem dr. Pipenbacherjem zaposlila tudi gimnazijske dijake v pomoč gasilcem. Kljub hudemu mrazu so vztrajali pri gašenju, dokler niso ognja zadušili. Pretegovali so se pri brizgalnicah. Takrat Novo mesto še ni imelo vodovoda in bilo je treba s fizičnim naporom vodo črpati. Ko sem dal nato v V. razredu nalogo »Pri požaru na sv. Neže dan«, sem ob njej doznal, da je bila učencem taka zaposlitev kar pogodu.

Spomladi 1902 smo v prid dijaškemu podpornemu društvu priredili v Narodnem domu koncert z dramatično predstavo »Potovanje okoli sveta v 80 dneh«. To je igra brez ženskih vlog, ki sem jo ne vem v kateri nemški zbirki iztaknil in poslovenil. Sam sem bil obenem inscenator, dramaturg, režiser in inspicient, učenci iz višjih razredov pa igralci. Kostume smo si izposodili od uprave ljubljanskega gledališča. Uprizoritev je bila zelo preprosta, vendarle učinkovita, nekaj tudi zaradi eksotičnega okolja, v katerem dejanje poteka. Koncertne točke pa sta oskrbela prof. Am. Škerlj in pevski učitelj Ign. Hladnik. Čisti prihodek v prid podpornemu društvu je znašal ok. 250 kron, v tistih časih lep prispevek.

Zasebno sem gojil razne športe, že zato, da sem prosti čas pametno izkoristil, namesto da bi posedal v kavarni ali gostilni, kakor so to navado imeli nekateri vrstniki. Na kolesu sem prevozil večkrat ne samo lepo bližnjo okolico, marveč sem opravil

Smihelski župan Jože Zurc-Stembur na konju

tudi daljše ture čez Gorjance v Belo krajino, ob Krki v Šmarješke Toplice ali v Belo cerkev k Majzljju, na Tolsti vrh k prijatelju Rudežu in še dalje v Kostanjevico, Brežice ali Krško, včasih tudi v svoj rojstni kraj na Bučko. Prijeten mi je bil kolesarski izlet v Dolenjske Toplice in še dalje do kočevarskih Crmošnjic ali pa v Žužemberk. Tako sem obredel precejšen del Dolenjske.

S prijateljem sodnikom dr. Edv. Pajničem sva si bila iz Krive vrbe ob Vrbskem jezeru naročila čoln hrbtičar, kakršnega je dotlej imel edino odvetnik dr. Slanc, ki je bil še drugače športnik — okreten jezdec. Sicer so imeli meščani na Krki čolne plitvičarje in še teh je bilo le malo. Čudno, da so kljub ugodnemu vodnemu stanju za zdravi veslaški šport tako vnamar puščali. Saj tvori Krka spričo lenega teka malodane stoječe jezero od jeza nad mestnim mlinom gor do Srebrnič v razdalji kakih 4 kilometrov.

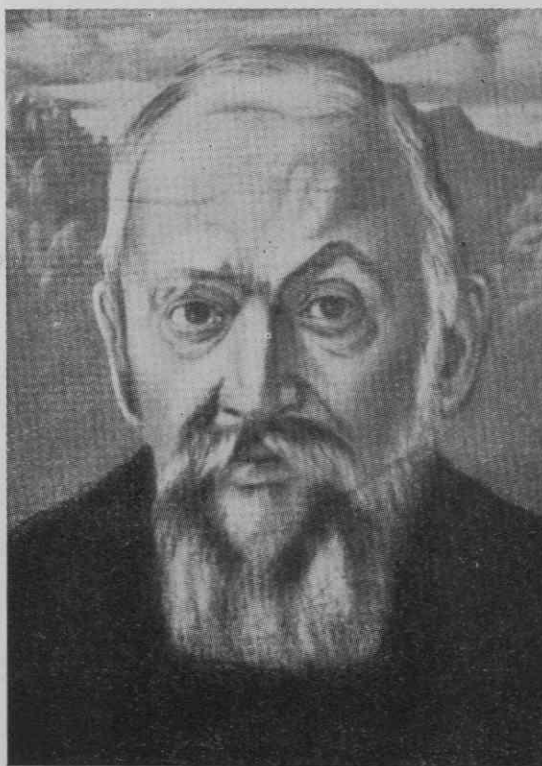
V tistih letih je prišel v modo lawn tennis. Zato tudi novomeška družba ni smela zaostati. Ustanovili smo teniški klub, igrišče pa je dal napraviti trgovec Medved na Drski, kjer je imel hišo z gostilno. O poletnih popoldnevih smo tam živahno igrali z loparji in žogami. Družba je bila seveda slovenska, pritegnili pa smo tudi oba nemška uradnika okrajnega glavarstva, vladnega svetnika Friedricha in komisarja Kresseta, po rodu Kočevarja; njegovo soprogo, rojeno v Moskvi, smo imeli za Rusinjo, čeprav je bila nemškega porekla.

Za večerno razvedrilo smo imeli, enkrat na teden, kegljanje v Tučkovi gostilni. Kot najboljši kegljač je tam prednjačil temperamentni primorski rojak dr. Defranceschi, sloveči kirurg bolnice usmiljenih bratov.

Planinstvo pa še ni bilo prodrlo na dolenjsko stran, zato še ni bilo organizacije SPD. Le kaka manjša družba se je kdaj povzpela na Gorjance. Nekajkrat sem bil na Hmeljniku, kjer sem ugotovil, da je tu najlepše razgledišče v novomeški okolici, nekaterikrat pa sem pobrzel na Trško goro ali vsaj v nje znožje k — »Urški«.

Narodni dom je bila slovenska - kazina; za nemško kazino smo smatrali hotel Schwarz. V Narodnem domu je bila čitalnica, oskrbljena z vsemi slovenskimi časopisi in revijami; imeli pa so tudi graško Tagespost, češke Národní listy in rusko Njivo. Tja so zahajali čitat starejši člani, ki niso obiskovali kavarne. V Narodnem domu so prirejali razne zabave, plese in koncerte, ki pa niso bili pogostni.

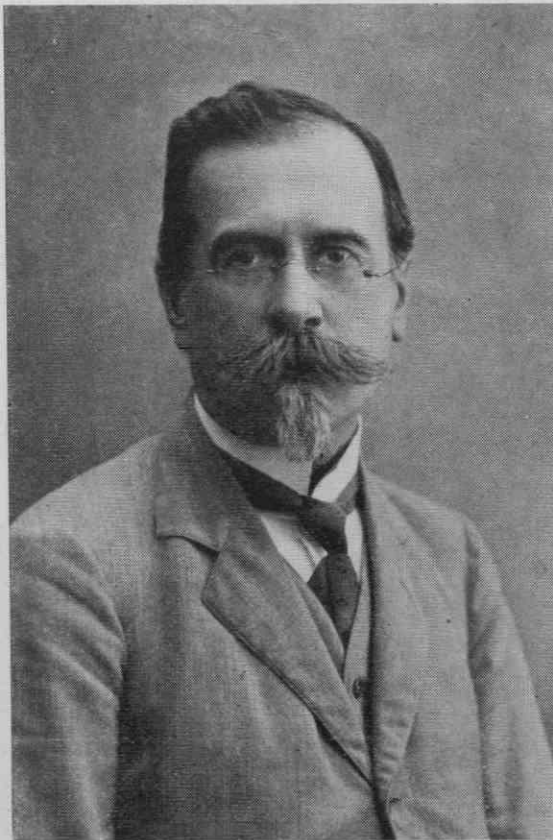
Najbolj priljubljeno shajališče mestne družbe je bila Štemburjeva gostilna v Kandiji, zlasti ob sobotah in nedeljah. Tam so dnevno gostovali samski uradniki, juristi in profesorji. Ob nedeljah in praznikih pa so bili tam družabni in rodbinski sestanki, kjer je bil zastopan tudi ženski spol. Številen je bil zbor juristov, saj sta bili v mestu okrožno in okrajno sodišče. Velik ugled so uživali sodni svetniki: Gandini, Golia, Levec (brat literata Frana Levca), Munda, Smola in Škerlj. Na obeh sodiščih je bilo nameščenih tudi več sodnikov in avskultantov. Med le-temi sta se kot stremeljiva jurista uveljavljala zlasti dr. Met. Dolenc, sin ravnatelja kmetijske šole na Grmu, in dr. Mil. Škerlj. Oba sta po ustanovitvi ljubljanske univerze postala redna profesorja na juridični fakulteti, prvi za kazensko, drugi za trgovinsko pravo; oba sta bila pozneje tudi redna člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. — Čudno, da se predsednik okrožnega sodišča Jos. Gerdešič, doma iz Bele krajine, bradat mož majhne postave, a najvišji predstavnik juridične stroke, ni nikdar pojavil v zasebni družbi svojih podrejenih stanovskih tovarišev. Odvetniki so bili trije: Dr. Slanc, dr. Šegula, ki je nekaj let tudi županil, in dr. Žitek, sami Štajerci.

Janez Trdina

Samosvoja osebnost je bil pisatelj Janez Trdina, ki je bival v svoji nizki hišici blizu okrožnega sodišča. Obedoval je v Tučkovi gostilni, kjer je vedno sameval, pozimi s kučmo na glavi in z volneno pahavko za vratom. Občeval menda ni z drugim ko s starim sodnim svetnikom dr. Andr. Vojskom. Nisem si mogel razložiti, zakaj živi ta nekdanj tako živahni in borbeni pripovednik tako samotarsko življenje kakor ljudomrznež. Menda ni maral za družbo, češ da se je mlajša generacija izrodila in odtujila starim narodnim idealom.

V učiteljskem zboru nas je bilo petnajst članov, vsako leto s kako izmeno. Klasični filologi so bili: resnobni Miha Markič, atletsko postavní dr. Pipenbacher, živahno zgovorni Fr. Vadnjal in duhovito šegavi in odrezavi Al. Virbnik. Žal sem opazil, da Markič, Vadnjal in Virbnik med seboj niso bili v kolegijskih odnosih in da so se v javnosti molče prezirali. Bili so pač nasprotni si značaji in različni temperamenti, ki se v svojem znanju in svojih nazorih niso ujemali. Matematiko in fiziko v višjih razredih je poučeval Ign. Fajdiga, na videz strog, a dobrohoten učitelj. Dobričina Hug.

Dr. Fran Detela, ravnatelj novomeske gimnazije 1890—1906

Skopal, po rodu Poljak, je poučeval risanje, v nižjih razredih takrat obvezen predmet; slovenščini se ni nikdar dobro priučil. V letnem izvestju 1900/01 je v nemškem jeziku objavil strokovnjaški opis in oceno Tintorettove slike v glavnem oltarju kapiteljske cerkve. Čudaški in samotarski kolega, pravi samosvojec je bil zgodovinar Jos. Jenko, ki je bil pozneje premeščen v bukovinski Seret; tako daleč na avstrijskem vzhodu dotlej menda ni služboval še noben Slovenec. Katehet je bil dr. Jos. Marinko, rdečeličen gospod, ki je vneto skrbel za dijaško kuhinjo, kjer je nekaj desetk revnih učencev zastoj dobivalo dnevno hrano. — Nemška profesorja sta bila: filolog dr. Rud. Ager, Tirolec po rodu, zgodovinar in germanist pa dr. Kasp. Pamer, Gornjeavstrijec, oba dobrodušna moža in prijetna stanovska tovariša. Pamer, strasten kadilec, je daljavo opravljenega sprehoda meril po številu izkajenih pip; v Gotno vas in nazaj mu je bilo »fünf Pfeifen weit«. — Petje je poučeval kapiteljski organist in skladatelj Ign. Hladnik. Gimnazijski pevski zbor je bil na dobrem glasu.

Z ravnateljem dr. Detelom sva se kar dobro ujemala. Prav nič mu nisem zameril, da je prišel hospitirat prav pepelnično sredo — h grščini v 4. razredu. Dasi sem nekaj ur pustne noči prebil na čitalniški zabavi v Narodnem domu — ravnatelj je stanoval tam v 2. nadstropju in mu je rajanje plesalcev gotovo motilo miren spanec —, sem se bil doma še zdravo naspal, tako da me niso lasje boleli in je pouk gladko potekal. Ko sva iz razreda odhajala, mi je na hodniku izrazil svoje zadovoljstvo, a hudo mušno pripomnil, češ da me pušč ni nič pobodel, pač pa da so nekateri učenci bolj krmežljivo gledali. S tem mi je dal vedeti, da je inšpekcija veljala tudi učencem, ne samo meni. — Ravnatelj je imel navado, da je v glavnem dopoldanskem odmoru (15 minut) prišel v konferenčno sobo na kratek pogovor. Tu smo se pomenili o dnevnih dogodkih, komentirali časopisne novice, se včasí dotaknili kakega jezikoslovnega ali literarnega vprašanja, vse to v lahkotnem, tudi šaljivem tonu. Tak odmor nam je bil nekak duševni in živčni oddušek.

Lahko rečem, da mi je bilo delo v šoli skozi vsa ta leta v pravo zadovoljstvo. Med marljivimi dolenjskimi fanti, zlasti med Belokranjci, je bilo dokaj bistrih glav. V višjih razredih je bilo tudi nekaj »priseljencev« z drugih gimnazij, največ iz Štajerske, a nasploh to niso bili slabi ali zanikni učenci. Nekdanji sloves novomeske

gimnazije kot »refugium peccatorum« je vsaj v tej dobi izgubil svojo upravičenost. Zlasti v višjih razredih, ki so šteli razmerno malo učencev (po 10 do 20), je bilo poučevanje kar zložno prijetno. Ženski spol na šoli sploh ni bil zastopan, ne med učenci ne v učiteljskem zboru. Gimnazija je bila še zgolj — moška!

Da bi se učenci bolje seznanili z dramatikom, smo v VII. razredu brali Hamleta, ki je bil l. 1899 izšel v Cankarjevem prevodu. To je bila za dijake novost, da so prevzeli vloge posameznih oseb ter jih v učni uri recitali. Še pomnim, kako imenitno se je učenec uživel v vlogo glavnega junaka Hamleta. Ker takrat še ni bilo deklet na gimnaziji, je vlogo Ofelije prevzel fant nežnejšega glasu.

Pravili so, da sem bil precej strog, a pravičen učitelj. Od učencev sem pač zahteval red in točnost, lenuhe in nemarneže sem grajal, prizadevne bodril, nadarjene pospeševal. Ravnal sem se po pedagoškem načelu, da se mora tudi v mladincu spoštovati osebnost, saj se utegne iz njega razviti pomembna oseba, mož, ki bo kdaj igral važno vlogo v javnem življenju. Ni puhla rečenica Juvenalov izrek: Maxima debetur puero reverentia (Dečku pristoji vse spoštovanje). Tega bi se moral zavedati vsak prizadevni učitelj. Kajpada se ta reverenca ne sme izmaličiti v osladno srčkanje, še manj pa se izprevreči v glupo strahovanje.

Ko si ob imeniku učencev v tiskanih letnih poročilih zbudim spomine, moram reči, da so mi mnogi že povsem izginili iz pomneža, pač ker nisem prišel z njimi več v stik ali pa se v širši javnosti niso toliko pojavljali. Nekaterih pa se še dobro spominjam, zlasti tistih, ki so se pozneje uveljavili vsak v svojem poklicu ali pa so tudi v slovstvu in znanosti zavzeli vidno mesto.

Najbližji po svojem poklicu so mi profesorji in teh je iz tedanjega rodu izšlo precejšnje število. Na njih na kratko omenim po njih zvanju in delovanju.

Leop. André, profesor matematike in fizike na nekdanji realki, sed. I. drž. gimnaziji v Ljubljani, je spisal za Mohorjevo družbo poljudno knjigo Električna, kot odličen radio-tehnik pa spis Radio. — Ivan Krajec, sin tiskarnarja Jan. Krajca, je bil profesor za nemščino na tej gimnaziji. —

Dr. Janko Lokar, usposobljen za pouk slovenščine in nemščine, bil direktor gimnazije v Murski Soboti, nato inspektor v ministrstvu prosvete v Beogradu, naposled direktor klasične gimnazije v Ljubljani; objavil je vrsto spisov iz slovstvene zgodovine in o belokranjski folklori; kot urednik Lovca je spisal monografijo Ptičarji in sestavil Lovsko-ribiški slovar, prva tovrstna spisa v našem slovstvu. — Vinc. Marinko, nečak kateheta dr. Marinka, klasični filolog, je bil nekaj časa ravnatelj gimnazije v Užiški Požegi, nazadnje profesor na ljubljanski V. gimnaziji. — Dr. Rudolf Molè, profesor slovenščine na mestni ženski realni gimnaziji, nato načelnik kulturnega oddelka mestne občine ljubljanske, je objavil razpravo o čbeličarju dr. Jak. Zupanu, urejeval mladinski list Naša bodočnost, mnogo je prevajal iz poljščine, zlasti Sienkiewiczzeve romane Z ognjem in mečem, Križarji in Potop, ter sodeloval pri izdaji srbsko-hrvatskih čitank in srbsko-hrvatskega-slovenskega slovarja. — Fran Omerza, profesor klasičnih jezikov na škofijski gimnaziji v Šentvidu, je objavil v Mentorju in tudi posebej prevode iz Homerove Iliade, Ajshila, Sofokleja, Horaca, Katula in Marciala. — Karel Prijatelj, profesor zgodovine in zemljepisa, je bil naposled načelnik v ministrstvu prosvete v Beogradu. — Slavko Raič (prej Rajh), profesor klasičnih jezikov, je sestavil srbsko-hrvatske čitanke; kot vnet čebelarški strokovnjak je sodelovnik Slovenskega čebelarja in sopesec knjige Sodobno čebelarstvo. — Jos. Schweiger je bil profesor za matematiko in fiziko na nekdanji ljubljanski realki, sed. I. gimnaziji. — Ivan Škerlj, klasični filolog, razgledan slovenski bibliofil, je bil profesor, naposled pa ravnatelj na V. gimnaziji v Ljubljani. — Mart. Volavšek je bil profesor zgodovine in zemljepisa na teh. srednji šoli v Ljubljani, nato pa v Sarajevu. Tudi ravnateljev sin Anton Detela si je izbral

Abiturienti novomeške gimnazije l. 1902. V zgornji vrsti z leve: Albin Smola, Vinko Marinko, Ivan Škerlj, Gustav Barle, Anton Planinšek, Aleksander Poznik; v spodnji vrsti: Alojz Komljanec, Rudolf Mole, razrednik prof. Ignac Fajdiga, Fran Seničar, Vajkart Gandini, Egon Tancig; spodaj: Vladimir Golja in Josip Schweiger

učno stroko svojega očeta ter bil profesor klasičnih jezikov na ljubljanski gimnaziji; še kot upokojenec je bil funkcionar pri francoskem konzulatu v Ljubljani.

Številna je tudi skupina juristov; večina njih je opravljala službo na raznih sodiščih, nekaj pa jih je poslovalo kot odvetniki. Tako je bil Gust. Barle predsednik okrožnega sodišča v Novem mestu; dr. Vladimir Golia predsednik apelacijskega sodišča; Leop. Mastnak, sodnik kasacijskega sodišča; Ernest Kobe sodnik v Kranju in Aleks. Poznik predstojnik sodišča v Ptuj. — Odvetniki v Novem mestu so bili dr. Fr. Ivanetič, dr. Jos. Režek, nekaj let tudi župan, in dr. Iv. Vasič; v Ljubljani dr. Alb. Smole (prej Smola) in dr. Fran. Lokar; v Mariboru dr. Fran. Lipold, nekaj časa tudi župan, v Dubrovniku pa dr. Mart. Malnerič.

Kot zdravniki so delovali tile moji bivši učenci: dr. Mirko Černič v Mariboru, zaslužen kot tvorec slovenske zdravstvene terminologije in avtor raznih strokovnih knjig; dr. Bož. Fajdiga, sin gimnazijskega profesorja; dr. Fr. Gerlovič, upravnik ljubljanske javne bolnice, in dr. Ervin Murgel. — Predstavnik inženirske stroke sta inž. Al. Horvat, redni profesor tehnične fakultete v Ljubljani, strokovnjak za železniške gradnje, in inž. Fr. Ruch, bivši načelnik tehničnega oddelka nekđ. banske uprave. — Kot politik in časnikar se je udejstvoval Ad. Ribnikar, v vojaški karieri pa je Al. Barle dosegel čin polkovnika.

Samo ob sebi se razume, da si je dokaj abiturientov izbralo duhovniški poklic, nimam pa jih v razvidu, ko niso dosegli višjih položajev v hierarhiji ljubljanske škofije. Vem pač to, da je Martin Kostelec, ki je maturiral l. 1901, študiral klasično filologijo in je sedaj kot p. doktor Avguštin opat cistercijskega samostana v Stični.

Železničarski poklic so si izbrali Jak. Mejak, Mat. Miklič, Egon Tancig in Jos. Vandro. Le-ta, doma iz Kranjske gore, se je

priljubil kot planinski in mladinski pisatelj; snov za spise so mu nudile ljudske pripovedke domače pokrajine. Zlasti njegov Kecek je postal prototip bistrega in podjetnega mladince, ki so ga posneli celo na filmski trak.

Naj končno omenim še nekaj tedanjih dijakov, ki so se pozneje izkazali kot odlični leposlovni pisatelji. Anton Debeljak — bil mi je učenec v 1. razredu — se je razvil v temeljitega lingvista ter razgledanega poznavalca in prevajalca, zlasti iz romanskih jezikov. — V višji gimnaziji sem bil učitelj Milanu (Emilu) Puglju, uglednemu našemu pesniku in novelistu. V onih letih so obiskovali to gimnazijo učenci, ki so se pozneje vidno uveljavili kot slovenski kulturni predstavniki. Taki so: Pavel Golia, temperamentni pesnik, dramatik in dramaturg Narodnega gledališča; Herman (Vojeslav) Mole, pesnik in umetnostni zgodovinar, ki je za prve svetovne vojne v ruskem ujetništvu obredel dosti sveta (pesniška zbirka *Tristia ex Siberia*) in je sedaj profesor umetnostne zgodovine na poljski univerzi v Krakowu; in — last, not least — Janko Lavrin, ki je po odisejsko živel med Rusi, nato pa našel svojo drugo domovino v Angliji, kjer se je uveljavil kot znamenit književnik in uspešen literarni posrednik. Sedaj živi ta slovenski in slovanski kulturni konzul v bližini Londona. Slavistično društvo v Ljubljani ga je lani počastilo s častnim članstvom.

Slutim, da sem v tem seznamku nehote in nevede prezrl še kakega zaslužnega moža, svojega bivšega učenca, saj je odsihmal minilo že več ko pol stoletja in jih je neizprosna Morana že precej odpoklicala v svoj mrki raj. Vendar že ta površno sestavljeni imenik lahko priča, da je edina dolenska latinska šola poslala v svet lepo število mož, ki so se vsak na svojem torišču izkazali za delavne in koristne člane naše skupnosti. Zato naj ostanejo njih imena zabeležena v kroniki dolenske metropole!

